

Rapport 6 van commissie 2 inzake het rapport van de taakgroep beroepingswerk (9.33)

Inleiding

5 We willen de taakgroep beroepingswerk hartelijk danken voor het gedane werk in de achterliggende periode. Zij hebben ons gediend met een stuk bezinning aangaande het ambt van predikant door beknopt een aantal Bijbelse lijnen te trekken. Verder is er het nodige gedaan om via onderzoek boven water te krijgen in hoeverre er sprake is van stagnatie van het beroepingswerk, wat de oorzaken daarvan zijn en hoe met deze
10 problematiek om te gaan.

Tijdens ons gesprek met een vertegenwoordiger van de taakgroep (ds. J.L. de Jong) werd allereerst een toelichting gegeven op de gevolgde route. De opdracht is gegeven op aangeven van de vertrouwenscommissie predikanten die op dit terrein een stuk zorg
15 signaleerden. Eerst heeft de taakgroep zich de vraag gesteld of er voldoende grond is om te zeggen dat we een probleem hebben en vervolgens wat dat probleem dan is. De taakgroep heeft gezegd: je kunt allerlei praktische zaken optuigen om dan al gauw te ervaren dat je aanloopt tegen allerlei kerkordelijke bepalingen. Het zou bovendien een erg pragmatische aanpak zijn. Moet je niet allereerst de vraag stellen wat de Schrift zegt om vervolgens
20 vandaaruit de lijnen te trekken naar de praktijk. Als voorbeeld wordt genoemd: moet het ambt van predikant echt voor het leven zijn? En zo zouden er wel meer vragen te stellen zijn bij de manier waarop alles zich in de geschiedenis ontwikkeld heeft. Onze ambtsleer stamt uit de 16e eeuw. We worden vandaag met nieuwe vragen geconfronteerd.

25 *Het onderzoek*

De respons op de gehouden enquête was lang niet voldoende om van hieruit stevige conclusies te trekken. Voorzichtigheid is hier geboden. Naar de oorzaken van de magere respons kan alleen gegist worden. Ook om die reden is er geen uitgewerkt plan van aanpak ontwikkeld. Verder onderzoek lijkt nodig om meer helderheid te krijgen. Moeten we
30 hieraan echt wat gaan doen en zo ja, wat zou dat dan moeten zijn?

Uit het onderzoek wordt niet duidelijk of vooral oudere predikanten te maken hebben met het gegeven dat ze weinig beroepen krijgen of dat de leeftijd hierbij geen rol speelt. Door de taakgroep is hier niet naar gekeken. Ook dit zou een punt kunnen zijn om nader te
35 onderzoeken.

Met de commissie hebben we meerdere oorzaken overwogen:

1. Geopperd dat een oorzaak zou kunnen zijn dat steeds minder gemeenten in staat zijn om te beroepen. De taakgroep wil er op voorhand niet van uitgaan dat hier een
40 belangrijke oorzaak ligt. Op dit moment zijn er voldoende gemeenten die wel kunnen beroepen;
2. Een oorzaak van stagnatie zou ook bij de predikant zelf kunnen liggen. Geven zij niet steeds vaker aan dat ze op een bepaald moment niet openstaan voor een beroep? Volgens de taakgroep zou ook dit iets zijn om nog eens goed naar te kijken. Een
45 belangrijke vraag hierbij is: zijn de argumenten geestelijk valide? Het zou ook kunnen zijn dat predikanten die veel benaderd worden om begrijpelijke redenen de boot afhouden en graag hebben dat er eens naar andere geschikte kandidaten gekeken wordt;
3. Als commissie signaleren we dat er de laatste jaren veel meer gebruik gemaakt wordt
50 van een andere route naar de preekstoel (nl. via art. 3 K.O.). Daarnaast zijn er vandaag

veel hbo-theologen die meer praktisch zijn ingesteld. Dit zou ook een rol kunnen spelen. De taakgroep heeft dit aspect niet in kaart gebracht. Het zou wellicht goed zijn kerkenraden eens de vraag voor te leggen of door de aanstelling van bijv. een kerkelijk werker er minder behoefte is gekomen om een eigen predikant te beroepen;

5 4. Het is niet ondenkbaar dat nu er meer mogelijkheden zijn gekomen een beroep te doen op predikanten uit een ander kerkverband predikanten uit ons eigen kerkverband daardoor wel eens buiten beeld raken. Vanuit de taakgroep wordt aangegeven dat hierover ook best eens doorgedacht mag worden of dit meespeelt.

10 De door anderen gesignaleerde stagnatie van het beroepingswerk wordt niet duidelijk bevestigd door het onderzoek dat door de taakgroep is uitgevoerd. De taakgroep geeft aan op dit moment te weinig te weten om forse conclusies te trekken. Er is op z'n minst te spreken van tegengestelde signalen t.a.v. de stagnatie. Onze commissie trekt uit deze gegevens de conclusie dat het wenselijk is om aan het gehouden onderzoek een vervolg te
15 geven. In de beantwoording van onze vragen geeft ook de taakgroep aan dat er meer onderzoek nodig is om meer duidelijkheid te krijgen en een antwoord te vinden wat er eventueel gedaan moet worden.

Geestelijk probleem

20 In een voorzichtige duiding wijst de taakgroep erop dat bij deze problematiek waarschijnlijk de vermaatschappelijking van het ambt een belangrijke rol speelt. Hiermee wordt door de taakgroep bedoeld dat de wijze van het beoordelen van iemands functioneren zoals dat in de maatschappij gebeurt ook steeds meer op predikanten wordt toegepast. Het ambt draagt niet langer de persoon van de predikant maar omgekeerd de
25 persoon van de predikant draagt het ambt. Er heeft een verschuiving plaats gevonden van goddelijke roeping naar menselijke relatie. Het 'door God gezonden zijn' krijgt minder nadruk en de aandacht voor het 'menselijke' van de dienaar is steeds belangrijker geworden. Het unieke en de geestelijke kant van het ambt dreigt daardoor op de achtergrond te raken. Dit is een zorgelijke ontwikkeling en heeft gevolgen voor de wijze
30 waarop met het beroepingswerk wordt omgegaan.

Het is een feit dat predikanten die heel trouw zijn in hun werk, echte pastors zijn maar minderen sprankelend op de preekstoel bij het beroepingswerk nogal eens buiten beeld
35 blijven. Je ziel wordt onder hun verkondiging gevoed maar het is geen show. Kerkenraden en gemeenten gaan toch vaak voor de sprankelende dominee. Juist daar is een grote gevoeligheid voor. Niet zonder reden is wel gezegd: je moet als dominee concurreren met Paul de Leeuw. Gemeenten zijn op dit vlak geïnfecteerd door de tijdgeest. Uiteindelijk is er sprake van een geestelijk probleem. De uiteindelijke vraag is: hoe krijg je het hele beroepingswerk geestelijker. Een geestelijk probleem kun je niet de baas worden met een
40 praktische oplossing.

In dit verband is het goed er ook nog op te wijzen dat het niet alleen het probleem is van kerkenraden en gemeenten. Ook predikanten moeten eens kritisch in de spiegel kijken. Gaan zij er altijd even geestelijk mee om? Ook zij kunnen zich ook gemakkelijk laten
45 leiden door al te menselijke overwegingen waardoor je God voor de voeten zou kunnen lopen. Belangrijk is ook dat predikanten zich verder blijven bekwamen om hun taak als dienaar van het Woord meer adequaat te kunnen uitvoeren.

Mogelijk zouden er ook minder moeiten zijn op dit vlak wanneer de offervaardigheid
50 groter was. Dit heeft ook alles te maken met de geestelijke dimensie van de problematiek.

In kerken in landen om ons heen ligt die soms beduidend hoger. Dit zou de ruimte om te kunnen beroep aanzienlijk vergroten en meer mobiliteit tot gevolg kunnen hebben.

In het nadenken over deze problematiek ervaren we als commissie en taakgroep een stuk verlegenheid. De problematiek raakt het geestelijk leven van ons kerkverband als geheel.

5 Gingen we geestelijker met elkaar om dan zou dit al veel oplossen. Het is een complexe problematiek. Er zijn pastorieën waaraan hieraan geleden wordt. De verlegenheid moet een zaak van gebed worden in het geheel van onze kerken. Anders blijven al onze oplossingen schijnoplossingen. Dit sluit niet uit dat onze hand moet doen wat ze vindt om te doen. Het besef dat God Zijn kerk draagt en beschermt mag ons in vertrouwen doen leven ook met
10 het oog op de problematiek waarover de taakgroep zich in de achterliggende tijd heeft gebogen.

Aanbevelingen

15 De taakgroep benadrukt dat er eerst dieper vanuit de Schrift moet worden nagedacht over het functioneren van de ambten in onze kerken. Anders lopen we het gevaar door allerlei praktische oplossingen te bedenken steeds verder bij de ambtsleer die tot nu toe praktijk is geweest vandaan te raken. Daarom is de taakgroep ook niet overgegaan tot het doen van allerlei concrete voorstellen.

20 Nadere studie ten aanzien van de vraag hoe het ambt van predikant in het licht van de Schriften en in lijn met de belijdenis van onze kerken gestalte moet krijgen in onze huidige maatschappelijke context is dringend gewenst. De taakgroep stelt vragenderwijs aan de orde of die bezinning niet verbreed moet worden richting het ouderlingen- en diakenambt. Omdat de taakgroep vindt dat dit alles haar eigen vermogen te boven gaat, lijkt het haar
25 goed dat anderen dit oppakken. De taakgroep wordt in dit opzicht op haar wenken bediend nu commissie 7 aan de synode hierover voorstellen zal doen. Dit betekent dat wij het als commissie kunnen laten rusten. In dit verband willen we wel benadrukken dat het wenselijk is dat de knelpunten die het rapport van de taakgroep noemt met het oog op de maatschappelijke context waarin het ambt vandaag gestalte krijgt hierin uitdrukkelijk
30 worden meegenomen en ook te letten op de gevolgen die dit heeft voor het beroepingswerk.

Onze commissie lijkt het wenselijk dat het gedane onderzoek een vervolg krijgt. Dit zou de huidige taakgroep op kunnen pakken; het mag wat ons betreft ook door anderen gedaan
35 worden. Uit het gesprek over het onderzoek bleek ons dat er nog de nodige vragen overgebleven zijn. Op pag. 20 geeft de taakgroep zelf aan dat ze nog geen compleet beeld heeft gekregen van de oorzaken van de stagnatie van het beroepingswerk. Tegelijk stelt ze dat op grond van de huidige bevindingen niet geconcludeerd kan worden dat hier sprake van is. Reden genoeg om middels onderzoek te proberen de dingen scherper in beeld te
40 krijgen. Er moet actief het veld ingegaan worden. Zo kan meer boven water komen. Er is een zekere urgentie omdat het er in de kerken wel degelijk mee geworsteld wordt. Die waarneming delen de taakgroep en de commissie.

Tenslotte heeft de commissie overwogen of ook de kerkvisitatie hier niet van betekenis kan
45 zijn. In sommige classes is het middel van de kerkvisitatie versloft. Lang niet altijd wordt er met de kerkenraad gesproken in afwezigheid van de predikant. Ook vindt lang niet altijd een apart gesprek met de predikant plaats. Toch is ook dit laatste belangrijk, hoewel een schrijven van de classis Amersfoort ervoor pleit een dergelijk gesprek niet langer verplicht te stellen (ingekomen stuk 10.2). Het helpt zeker niet als we voor elkaar verstopperij
50 spelen. Het moet bespreekbaar worden wanneer er sprake is van een langdurige verbintenis

tussen een predikant en zijn kerkenraad. Het hoeft geen probleem te zijn maar kan het wel zijn of worden en dan is het zaak dat er open en eerlijk over gesproken kan worden op basis van wederzijds vertrouwen. Dan kan er ook tijdig naar een oplossingsrichting gezocht worden. De praktijk heeft uitgewezen dat dit veel moeite kan voorkomen. Het is 5 trouwens het mooist als hier de tussenkomst van visitatoren niet voor nodig is.

Als synodecommissie doen we de volgende aanbevelingen:

1. de taakgroep te danken voor het verrichte werk en haar werkzaamheden goed te keuren;
- 10 2. meer onderzoek te laten verrichten naar de praktijk van het beroepswerk in onze kerken om vast te stellen of er echt sprake is van stagnatie en welke factoren daaraan debet zijn nu het gedane onderzoek daarin nog niet voldoende duidelijkheid heeft gebracht.
- 15 3. op grond van dit onderzoek na te gaan of er verdere voorstellen gedaan moeten worden om de doorstroming van predikanten te bevorderen en daar indien wenselijk een voorzichtig begin mee te maken;
4. opnieuw een CTB te benoemen om uitvoering te geven aan deze opdracht.

H. Peet, rapporteur